

Till

Klimat- och näringslivsdepartementet

Diarienummer KN2023/01921

REMISSYTTRANDE

2023-04-10

Remissyttrande från Sveriges Kärntekniska Sällskap gällande promemorian ”Ny kärnkraft i Sverige - ett första steg”

Ställningstagande

Sveriges Kärntekniska Sällskap (SKS) tackar för möjligheten att bidra med synpunkter av betydelse för de förslag till ändringar i miljöbalken och i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) som lagts fram enligt promemorian ”Ny kärnkraft i Sverige - ett första steg”. Det förslag som förs fram i promemorian innebär dels att 17 kap. 6 a § miljöbalken ska upphöra att gälla vid utgången av februari 2024 dels att lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet samtidigt avsevärt förenklas. **SKS välkomnar förslaget från regeringen och anser att det är ett nödvändigt steg för att säkerställa Sveriges välstånd, klimatmål samt konkurrenskraft.**

Bakgrund

I enlighet med Parisavtalet så måste Sverige, i likhet med övriga världen, ställa om till ett fossilfritt samhälle innan 2050 för att undvika de största utmaningarna som ett förändrat klimat kan komma att innebära. Det råder stor enighet bland forskare om att elektrifiering är av central betydelse för att detta ska vara möjligt. Det råder också stor enighet om att elektricitet kommer spela en omfattande roll i att motverka många av de effekter som ett varmare klimat kommer att leda till - må det gälla ökad brist på sötvatten, ökat behov av luftkonditionering eller flyttade odlingsgränser norrut vilket ska skapa behov av en ny elinfrastruktur och investeringar i Nordeuropa.

Klimatfrågan är däremot enbart en del av utmaningen som det globala samfundet står inför. Drygt 800 miljoner människor saknar fortfarande tillgång till grundläggande elinfrastruktur och drygt 6,5 miljarder människor har tillgång till mindre el per capita än EU-genomsnittet. Om omställningen till ett fossilfritt samhälle ska kunna anses vara rättvis så står vi inför en omfattande expansion av elproduktion globalt.

Denna expansion kommer att kräva resurseffektiva lösningar som kan producera så mycket el som möjligt men samtidigt göra så lite avkall på jordens resurser som möjligt. Kärnkraften kommer därför att spela en betydande roll i framtidens energisystem.

Det svenska elsystemet var en gång ett av världens mest tillförlitliga och kostnadseffektiva. Med nedrustningen av den svenska kärnkraften, tillsammans med ett allt mer obalanserat europeisk elsystem (som blivit ännu mer försvagat på grund av effekterna av kriget i Ukraina) har lett till en situation där svenska hushåll och företag ställts inför ett elsystem som blivit allt mer kaotiskt prismässigt och smutsigare då vi tvingas importera mer fossilbaserad el från kontinenten.

För att säkra Sveriges konkurrenskraft, skydda svenska hushåll från prischocker samt för att uppnå Sveriges globala åtaganden så är det av största vikt att lagstiftning och regelverk är utformat på så sätt att utbyggnaden av fossilfri elproduktion underlättas. En förutsättning är den föreslagna översynen av Miljöbalken som i sin nuvarande utformning medför att tillståndsprocesser som är långa och oförutsägbara, något som även drabbar den fossilfria vindkraften.

Investeringar i el- och energisystem är generellt sett långsiktiga och kräver såväl förutsägbarhet som en stabil energipolitik. Allt som kan reducera risken för plötsliga förändringar är därför viktigt. Detta har påvisats gång på gång genom historien - upp- och utbyggnaden av det svenska elsystemet under 1900-talet är ett lysande exempel på hur långsiktig planering kan leverera ett konkurrenskraftigt och fossilfritt elsystem inom en kort tidsperiod.

Behovet av ny lagstiftning för ny kärnkraft

En annan förutsättning för att uppnå målet om ett fossilfritt samhälle som bibehåller Sveriges konkurrenskraft är förändringen som nu aviseras när det gäller hur många reaktorer som får vara i drift samtidigt och var nya reaktorer får byggas. Enligt nu gällande lagstiftning är det endast tillåtet att uppföra nya kärnkraftsreaktorer där de nuvarande svenska kärnkraftverken är lokaliserade. Vi anser att detta i praktiken utestänger nya aktörer och investerare från att bedriva kärnkraftsverksamhet i Sverige på grund av begränsningen till tre orter. Nuvarande lagstiftning leder även till oberättigade begränsningar av användningsområden för reaktorer - särskilt reaktorer vars huvudändamål inte är elproduktion, såsom till exempel för produktion av värme för industriella ändamål eller för fjärrvärme.

SKS välkomnar därför att förslaget öppnar för att ny kärnkraft får etableras på platser, som i alla avseenden prövas lämpliga. Den föreslagna förändringen innebär att nya aktörer och investerare kan bli intresserade av att engagera sig i utbyggnaden av ny kärnkraft i Sverige. SKS välkomnar därför ett genomarbetat förslag till ny lagstiftning i den inriktning som föreslås i den aktuella promemorian från Klimat- och näringslivsdepartementet. Vår bedömning är att en ny lagstiftning på ett positivt sätt kommer att bidra till att nå målet ett samhälle med noll nettoutsläpp av klimatgaser baserat på en 100 procent fossilfri elproduktion.

Detta förslag är ett steg i rätt riktning och Sverige står inför en unik möjlighet att både säkra landets välstånd och på ett positivt sätt bidra i den globala omställningen till ett fossilfritt samhälle, samt potentiellt även skapa

förutsättningar för att expandera exportmöjligheter för svenska företag. Sverige var en gång ett av världens ledande kärnkraftsnationer, men på grund av decennier av kortsiktig energipolitik förlorades mycket av vår expertis till utlandet. Det är därför av yttersta vikt att regeringen - tillsammans med samhällets olika aktörer - arbetar för återetableringen av svensk kompetens i uppförandet av ny kärnkraft.

Ny kärnkraft är en grundförutsättning för en elektrifiering av samhället, både vad gäller att ansluta nya konsumenter och för att ansluta ny produktion i form av ytterligare vind- och solkraft.

Förändringarna som läggs fram i denna promemoria måste kompletteras med andra förändringar i syfte att dels överhuvudtaget möjliggöra nya investeringar i kärnkraft, och dels förenkla för investerare i ny kärnkraft. Ytterligare sådana förändringar handlar om att försäkra sig om att kärnkraftens förmågor i kraftsystemet premieras, exempelvis vid ett införande av kapacitetsmekanismer samt vid översyn av kraftsystemets behov i form av spänningsreglering, frekvensreglering och rotationsenergi. Det handlar också om att undersöka vilka åtgärder som kan genomföras för att minska investerarens risker, t.ex. genom förslag såsom CfD Contracts for Difference (CfD), Regulated Asset Base (RAB, som tillämpats i Storbritannien för finansiering av ny storskalig infrastruktur) eller Mankalaprincipen, som tillämpats framgångsrikt i Storbritannien och Finland för att få till stånd ny kraftproduktion – inklusive kärnkraft. Lagstiftning kring slutförvar kan också komma att kompletteras med reglering som säkrar att nya aktörer får tillgång till slutförvar enligt en självkostnadsprincip, för att undvika onödiga kostnader som fördröjer omställningen från fossilt samt för att undvika en extra påverkan på miljön genom uppförandet av flera slutförvar. Genom komplettering med dessa åtgärder kan investeringar i ny kärnkraft, och därmed omställningen och Sveriges framtid som fossilfritt välfärdsland, säkras.

Detta remissvar har utarbetats av John Lindberg, ordförande för Sveriges Kärntekniska Sällskap, med hjälp av styrelsemedlemmarna Claes-Inge Andersson, Simon Wakter, Fredrik Dehlin samt Lukasz Sokolowski.

För Sveriges Kärntekniska Sällskap

Stockholm, 2023-04-10

John C.H. Lindberg (Ordförande, Sveriges Kärntekniska Sällskap, SKS)

Om Sveriges Kärntekniska Sällskap (SKS)

Sveriges Kärntekniska Sällskap (SKS) är en ideell intresseförening inom kärnteknikområdet. Föreningen verkar för att främja utvecklingen av den fredliga kärntekniken och arbetar för att tydliggöra dess fördelar. SKS har intresse i slutförvarsfrågan eftersom en ansvarsfull hantering av kärnavfallet har en avgörande betydelse för kärnkraftens utvecklingspotential och bärkraft. Frågan om hanteringen av kärnavfallet har även stor betydelse för allmänhetens inställning till kärnkraft i stort. SKS värderar slutförvarsansökan dels med avseende på säkerhetsaspekter och dels med avseende på den valda lösningens möjligheter att stärka synen på kärnkraften som en ansvarsfull, uthållig, miljöriktig och säker energilösning.